

Повезивање школског физичког васпитања са животом и радом

"Какве су то потребе, какве жеље, какве радости и заноси које гоне дечака или девојчицу да трче за лоптом, да је сустижу, даље бацају и поново дочекују и хватају? Гледајући их како играју, кошарку, одбојку или рукомет мени су се на махове откривале тајне тела и игре. Хватајући или бацајући лопту, човек се не само продужује и расте него се и преображава, бива друкчији, лакши и лепши, превазилазећи себе, приближава се бестежинском стању и висинском лету, тријумфу свога тела и у исто време победи над њим." Андрић, Знакови...

Повезивање школског физичког васпитања са животом и радом

- Док год истински радимо интересује нас основно и средње (високо)образовање.
- **На тим нивоима највише се остварују и повезују функције образовања (васпитне, сазнајне, културне, социјалне, духовне).**
- То се нарочито испољава у редовној настави, али и у великој мери у бројним ваннаставним активностима, како у школи, тако и ван школе, у слободном времену.
- Полич, Б.1967.: Хум.ФК "Није важно шта је Ивица урадио с лоптом, него је важно шта је лопта урадила с Ивицом."

Неминовност усавршавања

- Друштвене промјене у савременом друштву захтјевају, такорећи у свим професијама, перманентно стручно усавршавање, поготово у образовању. То важи нарочито за наставнике јер они су најзначајнији преносиоци (**креирања**) знања, а знано је да се знање веома брзо мијења, усавршава, развија, али и застаријева. Суштински, **савремени наставник не може квалитетно извршавати своје функције без стручног усавршавања.**

Поред уобичајених наставних задатака (у ФВ и игре) школа је важан фактор утицаја на корисно провођење 'ослобођеног' времена ученика.

- Да би школа могла припремити ученика за „живот“[\[1\]](#), пред њу се стављају још два захтјева:
- 1. пружање могућности ученицима за коришћење слободног времена и **ОСМИШЉЕНОГ** (па ако хоћемо и створеног) **ПРОСТОРА**,
- 2. упознавање ученика са смислом коришћења слободног времена. Тако би, "одгој за слободно вријеме требало да се прожима кроз наставу свих предмета" (Пехар-Звачко, Л. 2003). Имајући у виду карактеристике савремене школе данас, слободно вријеме у школи губи смисао и значај ако се не буде организовало на **нов и бољи начин**. Не треба доказивати да активно учешће ученика и наставника зависи од мотивације наставника[\[2\]](#).

[

ПОВЕЗИВАЊЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА СА ЖИВОТОМ И РАДОМ

- *је потреба и прави примјер најозбиљнијег разматрања како наставника физичког васпитања, родитеља тако и шире јавности, школе државе и друштва. Ова тема алудира на животворнији приступ више него "повезаност наставног предмета са осталим наставним предметима"* (3. рубрика актуелног НППОШ Р. Српске).

За подсјећање

- Треба напоменути-подсјетити да систем школског физичког васпит, да би опстао и развијао се, чине два подсистема који се међусобно допуњују и прожимају, а то су наставне (још увијек заступљен кроз разредно-предметне часовне облике рада) и ваннаставне (ванчасовни облици рада којих је све мање крете-не–због објект.субјкт.усл. активности.

Будућност школе

- Такође, непобитно је, да ће и у будућности школа остати кичма васпитно-образовног система, јер она настоји и тежи да испуни циљ тј она је *путоказ и најбоља средина за физичко васпитање који се односи између осталих, и на "стварање трајне навике да се физичко вјежбање угради у свакодневни живот и културу живљења"*. Данас се све чешће чује и термин (слободарска) тјелесна *култура* (кретања) кретне дјелатности као дијела културе живљења.

Стапање у ово тематско подручје

- Данас је важно и оправдано што је ово тематско подручје "увукло" у себе (некадашња тематска подручја), 'теоријско образовање' и 'идејно-васп. рад' у школи. На томе наставници треба да раде и истрајавају интензивно. Ово тематско подручје обухвата и оно што се у оквиру теоријског образовања подразумева а то су: знања "О", знања "ЗА" и знања "РАДИ".

Приступ оцјењивању

- Према познатом југословенском теоретичару Поличу, Б. 1967., предмет оцјењивања су сљедеће компоненте, међу њима и овај наш, у наслову, истакнути проблем: 1. **здравље**: држање тијела, здравствено стање, тјелесна структура, функционално стање и хигијенске навике, 2. **физичка (моторичка) способност**: мјерење (боље рећи процјена) психомоторних особина и оцјена моторних активности и 3. **морално (вољне) особине**, однос према вјежбању, Искуснији наставници у вјежбању са ђацима чешће инсистирају на њима. Полич, Б. деф. овај дио као: **посматрање** у свим ситуацијама и биљежење, однос према раду, колективу, другу, понашање и емотивност и психичке особине и навике (активност у настави које би се могле степеновати 5-степеном **скалом за 20 важних особности личности ђака** у вези са темом.

Стара и “Нова” методика

- Стару методику чине: 1.методика равијања и одржавања физичких способности (кондиција) и 2. методика обучавања и усавршавања моторичких форми (техника). Она је заступљена у првенствено у прве двије компетенције.
- Нова методика чини "корак напред и навише"[\[1\]](#):
- * **методика тражења смисла и подстицаја за одређење и за пристајање на вјежбање и**
- * **методика учвршћивања и истрајавања у чину вјежбања**
- Треба споменути да су ови постулати Нове методике школског физичког васпитања директно повезани са мјерилима(стандрадима) компетенција: развој личности уч. и сарадња и то не обична сарадња.

[\[1\]](#) Бокан, Б.: Технологија радних процеса у физичком васпитању између теорије и праксе (могућег и стварног),Симпозијум, "Аранђеловац 96", Факултет физичке културе, Универзитет у Новом Саду, Нови Сад, 1996. стр. 7-27.

Да дефинишемо

- Компетенција би дефиницијски могле да се формулишу кроз:

(1. предмет и методика наставе, 2. по(д)учавање и учење,
3. подршка развоју личности, 4. комуникација и сарадња)

као међусобна испреплетаност (повезаност) знања, вјештина, разумијевања, ставова, мотивације и личних емотивних карактеристика и црта личности које пружају појединцу да се (про)активно, ефикасно па и ефективно потврђује и дјелује у одређеној (свакој и специфичној) ситуацији.

Да се подсетимо у Русоовој педагогији однос човјека према човјеку је посредован односом човјека према природи и своме тијелу као непосредној природи.

- Код оних, за које смо чули: Русоа, Гетеа, Шилера, Песталоција, Фита и др. 'повратак природи' је припрема за јединствен живот у друштву. Природа од које смо се отуђили је човјеков савезник. 'Повратак природи' настоји да ослободи човјека калупа, шаблонизованог понашања, које убија у њему животност, креацију, што значи да га од раног дјетињства осамостали и везује да би кроз слободни сопствени животни активизам, искуство и стваралаштво све више усавршавало своју личност.

Разликовање два појма

- Природа није за човјека егзистенцијални простор као што је за животињу, већ је простор гдје он може да реализује своју (радну) умјешност као и духовне моћи. *Најбитније је да је повратак (не бекству) природи враћање човјека његовом природном бићу које је отуђено од њега напретком цивилизације.., прије свега технологије.*

Људски покрет (храна бићу човјековом, у функцији развоја човјека, лијек) је по свом карактеру оплемењени природни покрет којим човјек истовремено развија своје природно и људско биће. *Спортска педагогија*^[1] стално чини радикални обрачун с идејом о оплемењивању људске природе.

- У **спортској педагогији** успоставља се *образовање без васпитања*...., а ми често кажемо или треба да пропагирамо у школи *васпитање за физичко васпитање* ^[1] Она у први план ставља "дисциплиновање" човјека, што значи потискивање личних склоности, репресију над тијелом и подређивање развоја (васпитања) човјека моделу инструментализованог будућег "грађанина". Умјесто свијести ослобођеног ствара се свијест поданика.
- спортско такмичење (није надметање) не производи културна и човјекова добра, нити развија културно биће човјека, већ га уништава и ствара цивилизацију без културе. У "спортској педагогији" људско моћи-бити не заснива се на развоју, култури васпитању човјека као универзалног бића слободе,
- Русо настоји да ослободи човјека стега реперсије данашње цивилизације и развије његове истинске људске моћи; спорт настоји да "ослободи" човјека еманципаторског наслеђа човјечанства и створи "цивилизовано" варварство. **Спорт је капиталистички облик обрачуна с играчким бићем човјека, а "спортска педагогија" је технички усавршена дресура.** Види Томас Арнолд: *Спортска педагогија*.

Оријентација на активност а не резултат учења, то НФВ занемарују

- Наука чак све више потврђује предности и омогућава *да такмичење уступи мјесто сарадњи. Отуда је присутна она оријентација на задатак и учење учења, а не исходе или резултате учења у школском физичком васпитању.* Наука је, усмјерена на сазнања о човјеку, и не говори човјеку. (учинила такмичење обликом рата само другим средствима много опаснијим него што је то раније био случај)

Само неки истраживачки подаци

- У предшколском физичком васпитању само 6,5% васпитача даје предност сарадничким играма (Ђорђевић, 2002.). Истраживање на узорку наших ђака показало је више од половине (52%) запажа (упражњава се) преовладава такмичење (Ђорђевић, Тумин, 2008.) У дидактичко-методичкој литератури за физичко васпитање 90% игара је такмичарског карактера. (Гринески, 1996). **Чему то води код оних слабих?**

Хуманизација ФК

- Хумана цивилизација (хуманизација физичке, тјелесне културе) се не заснива на лишавању, отуђењу и репресији, него на емпатији и поштовању међу љацима и васпитање за здрави (слободни) начин живота који ће имати стваралачки карактер од најмлађег узраста.

Чему тежити

- треба се борити за ново друштво где ће се развијати стваралачке личности дјетета које ће имати развијено стваралачко, играчко тело; оно подразумева развој стваралачког активизма који је усмјерен на развој међуљудских односа, а не развој дехуманизованог продуктивистичког активизма и духа супарништва и мржње, као што је то у спорт, (па често у игри, не дај Боже, у школи).

Нешто о појму кадровских школа

- ДАНАС је у потпуности је укинута аутономија факултета као научне и педагошке институције и он је постао оруђе за остваривање стратешких циљева владајућег поретка, често и полуакадемског. На то указује и промјена назива факултета (свједоци смо последњих 30-так година. Факултети за физичку културу (физичко васпитање) добили су назив 'факултети **за спорт** и тјелесно васпитање', 'кинезиологију' и сл. Мада, одавно је јасно, овај и овако школовани кадар ријетко има уплива у раду министарстава, клубова и спортских организација, управа, комитета, удружења, секција и сл. **Тако спорт постаје средство** за деполитизовање потлачених и за 'прављење пара' (он је страшна потрошња). **Расте и притисак на факултете да поставе научни сервис спортских савеза и клубова** - који послују по мафијашким принципима. У том контексту укида се разлика између спорта и тјелесне културе и на тај начин могућност да се успостави критичка дистанца према спорту са аспекта слободарске тјелесне културе као и да се створи хумана тјелесна култура.

Једностраност приступа (науке)

- Умјесто оплемењивања, социјализовања на научним основама и путем техничких средстава реализовани тјелесни и ментални дрил постаје основ савремене педагошке праксе. Човјек је укинут као биолошко и хумано, а сведен на механичко биће.
- Што се тиче подјеле на тјелесну културу, спорт и рекреацију, она је условљена тјелесним способностима, у крајњем, постојећом подјелом рада и природом владајућег (социјално-дарвинистичког) егзистенцијалног и вредносног модела, а не развојем играчког бића човјека. Човјек је онолико човјек колико жели да се игра и колико има дјечијег у себи. Ако то у нашој школи постигнемо ми смо УСПЈЕЛИ НФВ.

О подјели

- *У тој подјели: тјелесно васпитање одговара васпитању дјетета за владајући поредак, спорт одговра 'зрелом' периоду живота у коме човјек ступа у отворену 'борбу за мјесто под сунцем', а рекреација одговара очувању здравља и продужењу живота када човјек изађе из вртлога борбе за опстанак.*

Значај појма тјелесна култура

- 'Тјелесна култура' пружа могућност за принципијелно другачији однос према човјеку него што пружа спорт и 'тјелесно васпитање'. Она упућује на то да је *култура извориште односа према тијелу и да је тјелесни покрет духом оплемењени природни покрет*. У спорту доминира покрет човјека против човјека, па и апсолутизовани принцип учинка, принцип већег напора", милитаристички дрил, а у тјелесној култури доминира покрет човјека према човјеку, развој културног бића, принцип "оптималног напора" (у том контексту се прави разлика између замора и премора), тјелесни покрет као начин оплемењивања природног бића човјека.

"Тјелесна култура" је најкомплекснија педагошка област јер подразумева развој човјека као цјеловитог – тјелесног, културног, друштвеног и духовног бића.

- Тјелесна култура (виши појам култура кретне дјелатности) највиши је облик испољавања човјека као играчког бића по принципу "свако према својим могућностима". *Отуда произилази упознавање са природом вјежби и игара-како оне могу да утичу на формирање карактера и свијести човјека, какве социјалне (међуљудске) односе производе, каква је њихова права природа.*

МЈЕСТО И УЛОГА ШКОЛЕ У ПЕДАГОГИЈИ СЛОБОДАРСКЕ ТЈЕЛЕСНЕ КУЛТУРЕ

- Однос према школи треба сагледати у контексту тенденција развоја савременог друштва. Нажалост, владајућа тенденција је да се ликвидира, и умањи утицај школе као образовне установе у друштву и да се од ученика створе послушници ("*фах-идиоти*").

Мјесто и улога школе

- **Умјесто да ствара хуманистичку цивилизацију школа постаје средство за стварање "техничке цивилизације" која је савремени облик у коме капитализам од друштва ствара "цивилизовани зверињак". У том контексту, из школе се избацује "тјелесна култура" и уводи се, СПОРТ - спортско васпитање (образовање) које се своди на тјелесно и ментално сакаћењемладих. 'Ослобађање' ученика од 'једнообразних' и општих тјелесних вјежби које су некада доминирале на часовима тзв. "физичке културе", одвија се путем 'спортских игара'. (порука НФВ о "тези" замјене, често условљена огранич. услова)**

Мотивацијски и циљни аспекти

- Концепт да стварање мотивације за физичко вјежбање доприноси повезивању физичког васпит. с животом и радом.
- ПЕДАГОГИЈА СЛОБОДАРАСКЕ ТЈЕЛЕСНЕ КУЛТУРЕ (њене повезаности с животом) **као прво (мора да се), заснива на два кључна аспекта: аспекту самосталности (слободе) и одговорности ученика односно дјетета према себи (компетенција).**

На крају, основне по(р)уке наше теме за које се морамо залагати и које требају бити више "промовисане" у ШФВ и које носе тежишни акценат у процесу цјелокупног општег васпитања и тјелесне културе у школи и у животу и раду.

- Ако желимо да будемо самокритични, сви, и аутор овог излагања, онда је то став да признамо да смо мало учинили на овом послу, тј. слободарској тјелесној култури (посебно култури кретне дјелатности). Наводимо неке од основних постулата у нашој мисији и раду.

Она прије свега треба да садржи:

- - I ТЕОРИЈСКИ ДИО – (подсјетимо: знања "О", знања "ЗА" и знања "РАДИ". *подразумијева развој свијести дјетета о себи као **слободном, стваралачком, друштвеном и духовном бићу** и у том контексту о тијелу као интегралном дијелу личности.*
- II ТЈЕЛЕСНА ХИГИЈЕНА - часови тјелесне културе треба да буду путоказ за правилно тјелесно вјежбање које млади треба свакодневно да упражњавају.

III ПОВРАТАК ПРИРОДИ

- Еклатантан примјер је да се у нашим школама заборавило на излет пјешаче-ћи (махом аутобусом, чак ни 1. год.). Педагози слободарске тјелесне културе (тзв. 'управе школа') треба да иницирају повратак (не бјекство) у природу која није само наш директни егзистенцијални, већ и историјски, естетски и глобални животни простор.

IV ФОЛКЛОР И ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ПЛЕСА

- - Ријеч је о традиционалним облицима друштвеног активизма који враћају човјека његовом: *идентитету, поријеклу, културном бићу и који су најаутентичнији израз играчке природе човјека.* (ово би требали више анимирати).
- V-то су ИГРЕ с доминацијом сарадње и коедукације у млађим узрастима

V ИГРЕ

- - Слободарска тјелесна култура не одбацује играчке вјештине које су створене у спорту, већ настоји да их оплемени тако што ће створити нове (умјетничке) игре у којима ће умјесто духа беспоштедног ривалитета, **владати дух** сарадње, надградње, новина, допуна правилима и толеранције. То значи да ће владати хуманизација међу половима гдје ће дјевојчице и дјечаци, као играчка бића, моћи заједно да се играју (не "између 2. ватре" уч. старијих разреда)- чиме се отвара простор за коначно укидање сегрегације по полу, на чему се заснива спорт, без чега нема хуманог друштва.

Хуманистичко образовање у сврху повезивања ф.в. подразумијева:

- слободарску самосвијест човјека
- свијест о друштвеним узроцима неправде и процесима који доводе до нарушавања и уништавања смисла живота
- свијест о постојећим могућностима за развој друштва
- идеју друштва, школе којима треба тежити

Улога педагога тјелесне културе

- Умјесто да буду саучесници уништавања дјеце и омладине и најамници спортских клубова, прије свега педагози слободарске тјелесне културе треба да постану носиоци прометејске ватре и као такви *мислеће и играчко биће, перјаница просвјете и културе*. Њихова *превасходна улога не треба да буде да држе часове тјелесне културе, већ да иницирају, организују и воде школске и ваншколске активности ученика, попут Васе Пелагића, великог народног учитеља, чија су дјела врхунске лекције о тјелесној култури као средству за "обликовање" тјелесно здраве, духовно богате, национално освјешћене, достојанствене и друштвено ангазоване личности.*

ХУМАНИЗОВАЊЕ СПОРТА КАО ДИЈЕЛУ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА И СЛЧОБОДАРСКЕ ТЈЕЛЕСНЕ КУЛТУРЕ

- Може ли да се "хуманизује спорт"? За Кубертена* то је бесмислено питање јер је за њега олимпизам, у коме се изражава суштина спорта, "култ хуманости", што значи "култ постојећег свијета". Уколико се пође од модерног појма хуманизма, који се заснива на идејама-водиљама Француске грађанске револуције (*liberte, egalite i fraternite*), спорт је обрачун с еманципаторским духом модерног доба. *Спорт није симбол хуманистичке цивилизације, већ је облик у коме се "техничка цивилизација" обрачунава с објективним могућностима за стварање хуманистичке цивилизације.*

ЗАКЉУЧАК

- Усвајањем нових принципа и приступа, усавршавањем компетенција (имати у виду **3 и 4 КОМПЕТЕНЦИЈУ НФВ**) и улога наставници физичког васпитања би мијењали и концепцију традиционалне наставе (о чему треба да води рачуна високо образовање) јер није важно радикално мијењати НПП (како се то покушало модуларним приступом), него стилове рада, *усредсређивање на циљеве васпитања и образовања*. Начин рада у настави физичког васпитања *првенствено зависи од наставника* тако да је исправна стара теза да су све реформе у историји школства па и наставе (система) школског физичког васпитања (про)пале или нису ефикасне на кључном фактору који се зове наставник (**њему треба помоћи и ко му помаже/извори**).
- Дакле **мијењати начин рада**, односно на наставничким факултетима, оспособљавати наставнике физичког васпитања као и сарадњом - корпоративно: **увез(ив)ање универзитета и школске праксе**) јачање *педагогије слободног времена (у МЗ)* као нове улоге како би они оспособљавали ученке као *'играчко биће'*, за игру, за учење учења, а нове генерације и цјелокупно друштво стицале *ентузијазам за физичко вјежбање* који ће са задовољством **прихватати и учити цијели живот, а не бјежати од њега**.

«**Why Physical Education?**» as follows So that pupils can:

- «**enjoy** physical activity
- **develop** physical skills;
- **understand,**
- **take part**
- **make decisions,**
- value safety
- **adopt** appropriate roles;
- **appreciate performance;**
- **learn to cope (izaci na kraj s necim)**
- **adopt** an active lifestyle;
- **value others;**
- **appreciate** fair play; (usvajanje/osjetan)
- **become** involved;
- **develop** knowledge, understanding and vocational skills».

*Није лако рећи а камоли остварити:
"Покажи ми ученика рећи ћу ти какав
му је наставник".*

- ХВАЛА НА ПАЖЊИ,
- РПЗ, - Душан Сп. Илић

- ПРИЛОГ: Инструмент процјене